

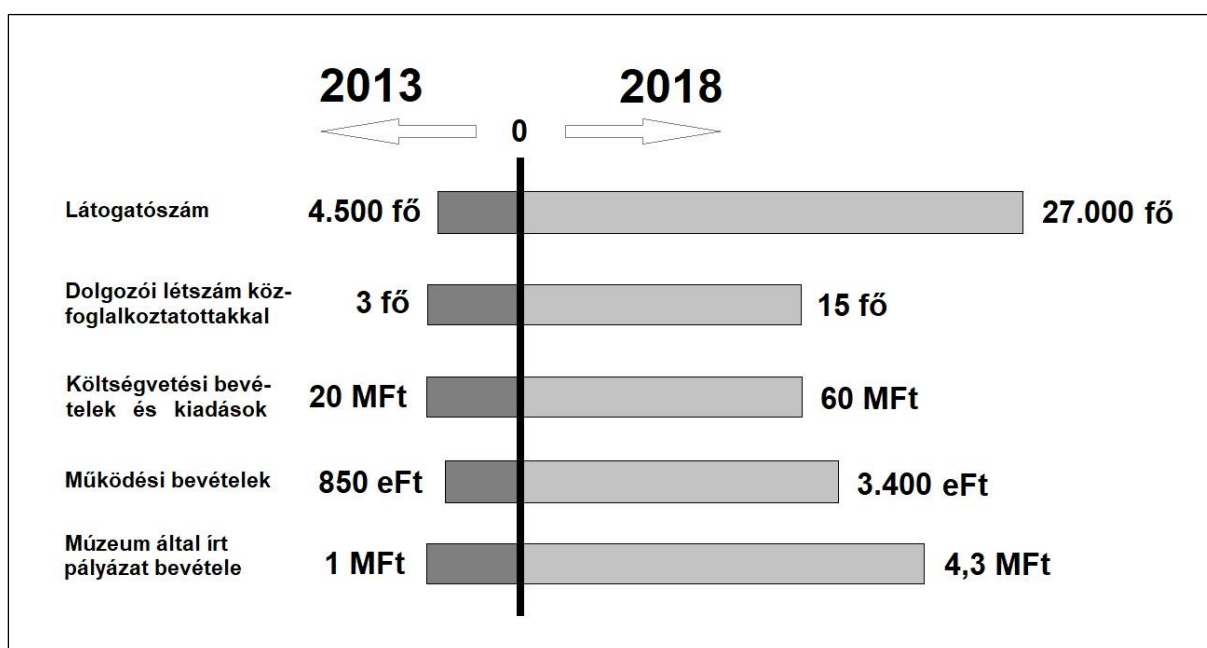
BESZÁMOLÓ **a Bocskai István Múzeum 2019. évi működéséről,** kitekintéssel az elmúlt 5 évre (2014–2018)

Bevezető

Jelen beszámoló a képviselő-testület 2020. júniusi ülésére készült. Mivel a 2019. évi önkormányzati választással új polgármestere és számos új képviselője lett a városnak, ezért szükségesnek tartom, hogy ne csak a 2019. év, de beszámolóm elején, röviden az elmúlt 5 év múzeumi működéséről is számot adjak. A múzeum történetében ugyanis ez az időszak egy korábban soha nem látott fejlődést eredményezett. E fejlődési periódus a 2020-as év végéig bizonyosan tartani fog.

Kitekintés az elmúlt 5 évre (2014–2018)

2013-ban a Bocskai Múzeum helyi és regionális viszonylatban is egy jelentéktelen intézmény volt. 2014 májusában azonban egy olyan fejlődés vette kezdetét, amely 2018-ra a múzeumot a régió egyik legjelentősebb muzeális intézményévé tette. A múzeum teljesítménye 5 év alatt minimum 300%-kal nőtt, amit az alábbi grafikon is jól szemléltet, a bázisév (2013) és a záróév (2018) viszonylatában.

Ez az arány a régióban működő, a Bocskai Múzeummal azonos méretű területi múzeumok fejlődéséhez képest kimagaslóan nagy. A valós eredmény azonban még ettől is jelentősebb, ha figyelembe vesszük, hogy a fejlődés pénzügyi háttérének megteremtésében az állam és az önkormányzat csak együttesen tudott akkora forrást biztosítani a szoboszlói múzeumügy számára, mint amekkorát a múzeum önmaga megszerzett. Ez a múzeumnak a rendkívül sikeres pályázati tevékenységével áll összefüggésben, amit saját maga végez, pályázati írók nélkül. A múzeum 2014 és 2018 között összesen mintegy 140 MFt értékű pályázati támogatást szerzett meg a maga és fenntartója részére. Az állam ez alatt az 5 év alatt összesen mintegy 65 MFt-tal támogatta, az önkormányzat pedig hozzávetőleg 75 MFt-tal „biztosította” a múzeum működését. Más múzeumok esetében ez az arány nem 50-50%, hanem 5-95% (vagyis a költségek 95%-át

az állam és a fenntartó önkormányzat biztosítja). A múzeum nem cég, hanem nonprofit közintézmény. Ennek ellenére kitermelte – a saját maga által generált, fejlesztéseket célzó – költségei 50%-át (140 MFt-ot, ami átlagosan évi több mint 30MFt-ot jelent, ha hozzávesszük a működési bevételeket is). Tette ezt úgy, hogy hivatalos létszámkerete végig 3 fő volt. A 3 fő átlagfizetése nem érte el a nettó 200.000 Ft/fő/hó-t. Ez teljesen aránytalan az intézmény költségtermelő képességéhez képest. Ez a képesség azonban nem állandó, s nem a múzeum, hanem a benne dolgozó szakember birtokában van. Fenntartását egyelőre a 2020-as év végéig látom biztosíthatónak.

Beszámoló

1. Fenntartás, személyi feltételek

A Bocskai Múzeum 2013. január 1. óta működik Hajdúszoboszló Város Önkormányzatának a fenntartásában. A múzeum közfeladatát a muzeális intézményekről szóló 1997. évi CXL. törvény szerint látja el: gondoskodik a kulturális javak folyamatos gyűjtéséről, nyilvántartásáról, megőrzéséről és restaurálásáról, tudományos feldolgozásáról és publikálásáról, valamint kiállításokon és más módon történő bemutatásáról. A múzeum irányító szerve Hajdúszoboszló Város Önkormányzatának Képviselő-testülete. Mint költségvetési szerv, önállóan működik. Pénzügyi feladatait a HGSZI látja el.

A múzeum létszámkerete 2019-ben is szűk, mindössze 3 (!) fős volt. A kerethez 1 fő múzeumigazgató és 2 fő muzeológus (egyikük részben múzeumpedagógus) tartozott. Ezt a létszámkeretet 2 határozott idejű (egy éves) közalkalmazásban foglalkoztatott munkatárs egészítette ki. Egyikük szintén muzeológus (és egyben műtárgyvédelmi), másikuk teremőr. Az 5 fős közalkalmazotti személyzet mellett 9 fő közmunkás is dolgozott a múzeumban 2019 folyamán. A teljes dolgozói létszám így 14 fő volt. Ez egy nagy szám, de az értéke kicsi. A szakemberek aránya alacsony, az intézmény közmunkának való kitettsége pedig jelentős. A bérszínvonal elkeserítő: ha átlagot vonunk a 14 fő fizetéséből, akkor az nem éri el a nettó 86.000 Ft/fő/hó-t (!!). A közmunkások mindegyike nettó 55.000 Ft-ot visz haza havonta.

2. Gazdálkodás, pályázati tevékenység

A múzeum költségvetési kiadásai 2019-ben meghaladták a 40 MFt-ot, a bevételek pedig elérték az 55 MFt-ot. A bevételek egyik része finanszírozási jellegű volt, ami az állami fenntartási támogatásból (16 MFt), és az önkormányzati fenntartás-finanszírozásból (22 MFt) adódott össze. Másik részét (17 MFt) a múzeum 2018–2019. évi pályázati forrásai és 2019. évi működési bevételei tették ki. (A múzeum tehát ebben az évben is kitermelte a költségek 30%-át.) A bevételeket (pályázati támogatásokat) részben tovább vittük a 2020. évre. A költségvetés kiadásait tekintve a bér- és járulékkiadások értéke meghaladta a 23 MFt-ot. (Ez 5 fő személyi juttatásait jelenti.) A dologi kiadások értéke hozzávetőleg 11 MFt, a beruházásoké pedig 6 MFt volt.

2019-ben a múzeum 10 pályázatot írt meg és nyert el. A legjelentősebb, a Kubinyi-pályázat 10 MFt értékű volt. Ebből valósul meg 2020-ban az állandó Retró-kiállítás. A Nemzeti Kulturális Alaptól 5 pályázattal 7,7 MFt-ot szereztünk meg. Ezekből a támogatásokból kiállítások, kiadványok és műtárgybeszerzések fognak megvalósulni 2020-ban. Az önkormányzat kulturális keretéből 3 pályázattal 1 MFt-ot nyertünk rendezvények szervezésére. Az EMMI 1 MFt-os járási támogatásából pedig a műtárgyvédelmi környezet fejlesztését valósíthatjuk meg a jövőben. Összesen tehát közel 20 MFt pályázati támogatást sikerült elnyerni. (Ezek nagy része a 2020. évi költségvetésben tételeződik.)

3. Tárgyi feltételek

A múzeum 2019-ben négy ingatlanban (Bocskai u. 11., 12., 14., 21.) működött. Ez több mint 1100 m² összterületű belteret és közel 2000 m² külteret (zöldterületet) jelent. Olyan tereket,

melyeket turisták látogatnak. Ezeket a tereket – üzemeltetési személyzet híján – közmunkásokkal tartjuk rendben. 2019-ben nem részesültünk támogatásban az önkormányzat intézményi felújítási keretéből, így csak kisebb léptékű munkálatokat tudtunk elvégezni. A főépületben (Bocskai u. 12.) kibontottuk a két időszak kiállítóter közötti válaszfalat. Így két kicsi helyett immár egy nagy (70 m²-es) időszak kiállítótermünk van, ami sokkal ideálisabb kiállítási szempontból. Ebben a teremben egyébként jövőre (2020-ban) a Retrő-gyűjtemény állandó kiállítását fogjuk elhelyezni, míg az időszak kiállítások számára egy új, 80 m²-es terem épül a Fejedelmi Kincstár épületében. A mostani felújítás (válaszfal-kibontás) ezt is figyelembe vette, vagyis nyugodtan tekinthetjük a Retrő-kiállítás előkészítése első ütemének. A másik 2019-ben végzett felújítás a Bocskai u. 11. alatti néprajzi kiállítási épületünkénél valósult meg. Az épület mögötti fedett kültéri kiállítóterben létrehoztuk Galánfi András Kossuth-díjas népművész állandó kiállítását, melynek illő bemutatásához faragott mellvédekkel és árnyékvetőkkel egészítettük ki a kiállítóter homlokzatát. Ugyanezzel a céllal új, faragott kapu és készült az épülethez. Sajnos 2019-ben sem kezdődött el a Fejedelmi Kincstár építése, bár ez a múzeumon kívül álló okból. A rendelkezésre álló támogatást (melyet a múzeum által írt pályázatnak köszönhetően nyert el az önkormányzat), nem a múzeum kezeli, így nincs ráhatása a kivitelezésre.

5. Gyűjteménygondozás

A Bocskai Múzeum gyűjteményei folyamatosan gyarapodnak, gondozásukat a muzeális intézményekről szóló 1997. évi CXL. törvény szerint látjuk el. 2019-ben a legjelentősebb gyarapodás a képzőművészeti gyűjteményünket érte: a januárban elhunyt Joseph Kádár festőművész özvegye, Zsoldos Vanda több mint 20 alkotást adott a múzeumnak. A muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002.(X.4.) NKÖM rendelet szerint folyamatosan fejlesztjük nyilvántartásainkat. A műtárgyak adatait eddig a szakigazgatás által jóváhagyott, hiteles leltárkönyvekben, illetve MS Excell-ben vezettük. 2019-ben pályázati támogatásból sikerült beszerezni a Depo Muzeológia elnevezésű, professzionális nyilvántartó szoftvert is, ami a jövőben megfelelőbb nyilvántartó munkát tesz lehetővé a számunkra. Sikerült továbbá egy mini fotóstúdiót kialakítani a műtárgyfotózás céljára ugyancsak pályázati forrásból. Továbbá több szkennert és számítógépet is beszerzésre került. Mindezt az EMMI Járási múzeumi támogatása tette lehetővé a számunkra, melyre még 2018-ban nyújtottunk be pályázatot, ami 3,2 MFt-ot eredményezett a múzeumnak.

6. Tudományos tevékenység

Idén jelent meg múzeumunk koprodukciós kiadásban az általam írt „Csengők a magyar népi kultúrában” című népművészeti album, ami a múzeum valaha volt legigényesebb kiadványa. (A múzeum csupán a költségek 15%-át fedezte, pályázati támogatásból.) Továbbá szintén a múzeum adta ki Dr. Vincze Ferenc címzetes főjegyző „Jegyző-könyv” és „Egyszervolt jegyző” című közigazgatástörténeti és életrajzi köteteit. Emellett a muzeológusok is folyamatosan végeztek tudományos munkájukat, melynek eredményei a múzeum kiállításában és jövőbeni publikációiban jelennek meg.

7. Közönségkapcsolati tevékenység

Új állandó kiállításként idén júniusban segítettünk az önkormányzatnak létrehozni a „Kortárs népművészet” című tárlatot a „Helyi Értékek Házában” (volt Alföldi Étterem épülete, Hősök tere 19.). Szintén állandó kiállításként nyílt meg Galánfi András Kossuth-díjas népművész kiállítása a Bocskai u. 11. alatt. Időszak kiállításként rendeztük meg a „Pasteur és Semmelweis nyomdokain – Hajdúszoboszlóiak a magyar orvostudományban” című, Hógyes Endréről és Kenézy Gyuláról szóló kiállítást áprilisban, majd a „Retrő-kiállítást” júliusban.

Intézményünk idén is együttműködött tankerületi központtal az iskolán kívüli szemléltető oktatás megvalósításában, melynek keretében a járási iskolákból több mint 90 tanulócsoporthoz (1.800 tanuló) látogatott el a múzeumba, s vett részt múzeumpedagógiai foglalkozáson. A múzeum csatlakozott továbbá az országos KultúrBónusz Programhoz, melynek köszönhetően lehetőség nyílt, hogy a megyén kívüli iskolákba is foglalkozásokat szervezzen, amivel további 200 tanuló tudott bevonni a múzeumi ismeretátadásba. Összesen tehát 2.000 tanuló múzeumpedagógiai foglalkoztatása valósult meg 2019-ben.

Múzeumunk 2019-ben is megrendezte a Múzeumok Éjszakáját. A rendezvénybe a Gazdaházat, a Géptárat, és a helyi Termelői Piacot is bevontuk. Idén is több mint 1000 látogató vett részt a programokon. A Zenés Nyári Esték keretében több koncertet is rendeztünk a Rácz György Emlékház (Bocskai u. 14.) parkjában. Szakmai rendezvényként a kulturális örökségről és a helyi értéktárról is tartottunk egy-egy fórumot júliusban. Szeptember végén múzeumpedagógiai tanévnyitót rendeztünk a városi, járási iskolák vezetői számára.

8. Látogatottság, marketing

A múzeum látogatószáma 2019-ben megközelítette a 27.000 főt, vagyis tartotta a 2018-as szintet. A látogatók mintegy 80%-a ingyenesen léphetett be a múzeumba (a jogszabályokból adódó kötelező kedvezményrendszer miatt). Az összes látogató mintegy 33%-a (9.300 fő) volt diák. Közülük több mint 2000 fő vett részt múzeumpedagógiai foglalkozásokon. A külföldi látogatók aránya 20% alatti volt.

A múzeum látogatottsága nagyban függ az intézmény marketingmunkájától. 2019-ben is számos reklámújságban jelentünk meg, újból kiadtuk szórólapunkat, fokoztuk a közösségi médiában való jelenétünket, így nő a múzeum ismertsége, egyre többen keresik fel kiállításainkat. 2019-ben is felállítottuk nyári információs pontunkat a strandfürdő bejáratánál. A TDM-iroda mellé telepített sátorban a múzeum diákmunkásai népszerűsítették a múzeumot. Számos turistát sikerült így módon elérni.

Hajdúszoboszló, 2020.06.08.

Dr. Bihari-Horváth László, sk.
múzeumigazgató